

*Egy történész, könyvtáros,
levéltáros tisztelgése
Klinghammer István
70. születésnapján*

Egy magamfajta, a történettudományhoz értő szakember ritkán kerül szoros kapcsolatba a más tudományterületen, az egyetem más fakultásán dolgozó tudóssal. Az én esetemben az a szerencse ért, hogy szűkebb kutatási területem, az európai és magyar egyetemtörténet feltárása, forrásainak gyűjtése közben óhatatlanul kapcsolatba kerültem az egyetem szinte minden szervezeti egységével, egyetemi és kari vezetőkkel, intézetigazgatókkal, tanszékvezetőkkel és számos oktatóval. Összehasonlítási alapom is lett az elmúlt évtizedekben, hiszen Magyarországon ott voltam szinte minden egyetemi levéltár megalapításánál, és szerencsém volt nagyon sok, híres európai egyetem könyvtárában és levéltárában dolgozni, megismerkedni az ottani viszonyokkal, s megtudni hogyan viszonyulnak más egyetemek saját értékes vagy kevésbé értékes, de az egyetem identitása szempontjából nélkülözhetetlen gyűjteményeikhez.

Ezen egyetemtörténeti kutatásaim kezdetén ért az a szerencse, hogy közelebről megismerkedhettem Klinghammer Istvánnal, még az egykori Ludovika épületében, ahol akkoriban több TTK-s tanszék, és az Egyetemi Levéltár volt elhelyezve. A mai

fiatal oktatók és persze a hallgatók már nehezen tudnák elképzelni, hogy milyen „romantikus” körülmények voltak az akkor már erőteljesen lepusztult, egykor szebb napokat is látott épületben, amely akkori nevén a Kun Béla téren volt található. A Ludovika egykori híres és gyönyörű dísztermében ócska bútorokat raktároztak, s bár szerettük volna múzeumi célokra megszerezni, ez sohasem sikerült. Ennek ellenére a rendkívül primitív körülmények között is szorgalmasan gyűjtöttük az egyetem dokumentumait, mármint azokat, amelyek nem pusztultak el 1956-ban a Magyar Országos Levéltárban, amikor a szovjet hadsereg gyújtóbombákkal kilőtte a Levéltár egyik raktári szintjét, ahová a magyar egyetemtörténet szerencsétlenségére három-négy évvel azelőtt szállították fel az egyetem addig évszázadokon át megmaradt iratait. Eleinte azt hittük minden értékes dokumentumunk elpusztult, de később kiderült, a magyar rendetlenség ezúttal hasznot hozott, mert a korábbi rendelkezést meglehetősen hanyagul hajtották végre, s szerencsére a karokon, a tanszékeken és más egységeknél igen sok fontos irat maradt meg. 1984-ben lettem, viszonylag fiatalon, a levéltár igazgatója. Elsőként a Ludovikán lévő tanszékeket látogattam végig, így jutottam el az akkori Térképtudományi Tanszékre is. Meg kell mondanom a Természettudományi Karon sok esetben nagyobb rendben találtam a történeti értékű iratokat, mint ott, ahol ez esetenként elvárható lett volna. Ráadásul sok szimpatikus fiatal oktatóval vagy egyetemi tanárral ismerkedtem meg, ami tágította ismereteimet Magyarország legrégebbi és legnagyobb egyeteméről.

Talán nem tiszteletlenség, ha itt azt is leírom, hol ismerkedtünk meg közelebről Klinghammer Istvánnal. Jómagam gyerekkorom óta nagy Fradi-drukker voltam, és ha volt szabad időm, sokszor

jártam ki az Üllői úti pályára. Megjegyzem, diákkoromban még magától értetődő volt, hogy kiváló értelmiségiek, teljes családok jártak futballmeccsre, s akkoriban óriási élmény volt ott lenni nagyon nagy magyar sikerek színhelyén. Csak az érdekesség kedvéért, és a sajátos egyetemi légkört jellemezve jegyzem meg, hogy egyetemista koromban egyszer elkértem magamat a latin szemináriumról, amelyet Gerics József, egykori nagyszerű tanárom, majd későbbi kollégám tartott. Előző este ugyanis köd miatt félbeszakadt a Fradi kupameccse, és másnap délelőtt ismételték meg a Népstadionban, amin én feltétlenül ott akartam lenni. Gerics tanár úr szívesen, de azzal a feltétellel engedett el, ha latin nyelvű riportot írok a mérkőzésről. A Fradi továbbjutott, én pedig nagy kínok között megírtam a riportot, de ma is azt hiszem, megérte. Nos, valamelyik Üllői úti mérkőzésen éppen nagy hangon szurkoltam, amikor mellettem egy, a Ludovikáról ismerős oktatót láttam, aki hasonlóan lelkesen nézte a játékot. Ő volt Klinghammer István, akivel később is többször találkoztam az Üllői úti lelátón.

A rendszerváltás körüli években ő már a TTK dékánja volt, amikor megélné a volt Ludovika épülete iránt az érdeklődés. Előbb a honvédség hagyományörzői kapták meg az épület volt kápolnáját, majd fokozatosan a Magyar Természettudományi Múzeum vette birtokába. Közben lassan épült a Természettudományi Kar új látványos tömbje, s az egyes tanszékek fokozatosan költöztek el a Ludovikából. Az új tulajdonosok miatt a Levéltárnak kétszer is költöznie kellett az épületen belül, óriási mennyiségű értékes anyagával együtt, ami persze sohasem tesz jót a dokumentumoknak. Klinghammer Istvánnak nem lett volna kötelessége, de mégis nagyon sokat segített ezekben az években, hogy az Egyetemi Levéltár méltó körülmények között maradjon továbbra is.

Nemcsak segítőkészségét tapasztaltam meg, hanem érdekes beszélgetéseket is folytattunk, hiszen Ő térképtörténettel is foglalkozott, magam pedig történeti földrajzot is tanítottam a Bölcsész Karon, így sok közös témánk adódott. Ilyenkor tapasztalhattam meg széleskörű érdeklődését és kiemelkedő humán műveltségét. Ami ennél is fontosabb volt, hogy mindig képes volt bármely gyakorlati kérdést az egész egyetem szempontjából vizsgálni, s túlemelkedni szűkebb szakmai, kari vagy más részérdekeken. Ez kevesekre jellemző általában a felsőoktatásban, hiszen az egyes egységek, karok és területek érdekei sokszor nem esnek egybe, sőt keményen ütköznek egymással. Ő egyértelműen integráló személyiség, s ráadásul olyan, aki a legkülönbözőbb társadalmi állású, különböző foglalkozású és eltérő érdeklődésű emberekkel hamar tud hangot találni, s közben az egyetem közös érdekeit képviselni. Nyilvánvaló, hogy ezek a tulajdonságok mintegy predestinálták az egyetemvezetői pályára.

1995-től az Egyetemi Könyvtár főigazgatójaként könyvtári és levéltári ügyekben már nagyon gyakori kapcsolatba kerültem Klinghammer Istvánnal, előbb az egyetem rektorhelyettesével, majd rektorával. A rendszerváltás utáni nehéz gazdasági körülmények között, majd az egyetemi integráció során, izgalmas időszakban vezette az egyetemet. Mint egyetemtörténész, több olyan eseményt láttam, vagy egyetemi tanácsi ülésen vettem részt, amely biztosan be fog kerülni az egyetem történetét később feldolgozó munkákba. Ezekben az években teljesen megváltoztak az egyetem működési feltételei. Egymás után születtek új és újabb felsőoktatási törvények, módosult a finanszírozási rendszer. Egy régi karunk megszűnt, új fakultások alakultak. Két volt önálló főiskola csatlakozott az egyetemhez. Szinte mindenki új helyre költözött. Köz-

ben elért minket az informatikai forradalom, napjainkban az információhoz jutás teljesen új eszközeit használjuk. A könyvtári munka, a könyvtárhasználat is teljesen átalakult, és most is rohamosan változik. A hazai és európai egyetemi versenyben egyre nehezebb talpon maradni, hiszen a mai ifúság számára elvileg már az egész világ nyitott, a tehetségek már bárhová beiratkozhatnak, ha anyagi körülményeik ezt lehetővé teszik. 10–15 év alatt annyi minden történt, ami előtte évtizedek alatt sem. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek ilyen körülmények között kellett megőriznie első helyét a magyar egyetemek között, és megmérnie magát Európában. Hogy ebben a versenyben nem maradtunk le, s egyetemünk őrzi tekintélyét, abban kiemelkedő szerepe volt Klinghammer Istvánnak.

Köszönet érte!

Szögi László